

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC HẢI PHÒNG
TTTT - TV

GT

B15

2025

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC HẢI PHÒNG
BỘ MÔN KÝ SINH TRÙNG

Chủ biên
PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai
TS. Vũ Văn Thái - TS. Võ Thị Thanh Hiền

KÝ SINH TRÙNG

Y HỌC Tập 1

(Giáo trình đào tạo sau đại học)

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC HẢI PHÒNG
BỘ MÔN KÝ SINH TRÙNG

Chủ Biên:

PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai; TS. Vũ Văn Thái; TS. Võ Thị Thanh Hiền

KÝ SINH TRÙNG Y HỌC

(GIÁO TRÌNH ĐÀO TẠO SAU ĐẠI HỌC)

Tập 1

NHÀ XUẤT BẢN Y HỌC

**HỘI ĐỒNG THẨM ĐỊNH GIÁO TRÌNH
CỦA TRƯỜNG ĐẠI HỌC Y DƯỢC HẢI PHÒNG**

PGS.TS. Phạm Văn Linh	Chủ tịch Hội đồng
PGS.TS. Nguyễn Ngọc San	Phản biện 1
PGS.TS. Đỗ Ngọc Ánh	Phản biện 2
TS. Đào Thu Hồng	Ủy viên
TS. Vũ Thị Thu Trang	Ủy viên
TS. Phạm Thị Lộc	Ủy viên
TS. Nguyễn Thị Thùy Linh	Ủy viên

CHUYÊN GIA THẨM ĐỊNH CHUYÊN MÔN

PGS.TS. Nguyễn Ngọc San - Trường Đại học Y Hà Nội
PGS.TS. Đỗ Ngọc Ánh - Học viện Quân Y

ĐỒNG CHỦ BIÊN:

PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai
TS. Vũ Văn Thái
TS. Võ Thị Thanh Hiền

BAN BIÊN SOẠN:

PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai
PGS.TS. Lê Trần Anh
TS. Vũ Văn Thái
TS. Võ Thị Thanh Hiền

THƯ KÝ:

ThS. Nguyễn Thị Huyền Sương
ThS. Bùi Thị Hồng Ánh

LỜI NÓI ĐẦU

Ký sinh trùng học là một ngành khoa học nghiên cứu về sức khỏe của con người và động vật. Ký sinh trùng gây ra nhiều bệnh lý có tác động nghiêm trọng đến cộng đồng. Mặc dù đã có những bước tiến lớn trong việc nghiên cứu và điều trị các bệnh ký sinh trùng, nhưng những thách thức trong ngành này vẫn còn rất lớn. Các bệnh do ký sinh trùng gây ra vẫn là nguyên nhân chủ yếu của nhiều căn bệnh truyền nhiễm và là một trong những vấn đề y tế toàn cầu cần được giải quyết.

Cuốn sách này cung cấp cho các học viên sau đại học một nền tảng vững chắc về đặc điểm hình thể, sinh lý, sinh thái, vai trò y học, chẩn đoán và điều trị, phòng bệnh ký sinh trùng, đặc biệt bổ sung các kiến thức và các kỹ thuật mới về một số bệnh ký sinh trùng thường gặp và bệnh mới nổi trong giai đoạn hiện nay. Đây là những kiến thức rất cần thiết để triển khai các hoạt động chẩn đoán, điều trị, phòng chống và nghiên cứu khoa học về các bệnh do ký sinh trùng gây ra.

Cuốn sách không chỉ là một tài liệu học thuật mà còn là nguồn tài liệu tham khảo cho các nhà nghiên cứu, bác sĩ và những đồng nghiệp đang làm việc trong lĩnh vực này. Ký sinh trùng học là một lĩnh vực đầy thách thức, nhưng cũng đầy cơ hội để khám phá và đóng góp vào những giải pháp bền vững cho sức khỏe cộng đồng. Chúng tôi hy vọng rằng qua cuốn sách này, các bạn sẽ có thể phát triển những kỹ năng và kiến thức cần thiết để thực hiện các nghiên cứu sâu rộng, cải thiện phương pháp điều trị và phòng ngừa, từ đó góp phần nâng cao chất lượng cuộc sống cho cộng đồng.

Mặc dù đã có rất nhiều cố gắng, nhưng trong quá trình biên soạn sách không tránh khỏi thiếu sót. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp quý báu của các bạn đồng nghiệp, các học viên và các quý bạn đọc để sách được hoàn thiện hơn trong những lần tái bản sau.

Xin trân trọng cảm ơn!

CÁC TÁC GIẢ

LỜI GIỚI THIỆU

Trường Đại học Y Dược Hải Phòng trải qua 45 năm xây dựng và phát triển. Trường đang đào tạo 07 ngành sức khỏe trình độ đại học và 57 ngành/ chuyên ngành trình độ sau đại học. Để nâng cao chất lượng đào tạo, đặc biệt chương trình đào tạo sau đại học. Tập thể cán bộ Bộ môn Ký sinh trùng - Khoa Y Trường Đại học Y Dược Hải Phòng tiến hành biên soạn cuốn **Ký sinh trùng y học**, dùng cho đối tượng học viên sau đại học. Cuốn sách được biên soạn bởi các chuyên gia chuyên ngành Ký sinh trùng của Trường và Học viện Quân Y. Ngoài ra, sách còn có sự góp ý, nhận xét của các chuyên gia ngoài cơ sở đào tạo, của các nhà khoa học trong Hội đồng Khoa học của Trường. Cuốn sách đã cập nhật những kiến thức và nội dung thống nhất về chuyên ngành Ký sinh trùng và Côn trùng y học giữa các trường Đại học Y Dược trên toàn quốc.

Trong cuốn sách này, chúng tôi sẽ giới thiệu về các nhóm ký sinh trùng chính ảnh hưởng đến con người, từ các đơn bào (như *Plasmodium*, *Leishmania*) đến các loại giun sán, côn trùng và các loài ký sinh trùng khác. Mỗi chương sẽ cung cấp thông tin chi tiết về đặc điểm sinh học, chu kỳ sống, dịch tễ học, vai trò trong y học, cũng như các phương pháp chẩn đoán, điều trị và phòng bệnh, qua đó đóng góp vào công tác kiểm soát và phòng chống các bệnh truyền nhiễm.

Nội dung tập 1 gồm 4 chương: Chương 1: Đại cương ký sinh trùng y học; Chương 2: Đơn bào ký sinh; Chương 3: Giun ký sinh; Chương 4: Sán ký sinh.

Chúng tôi hy vọng cuốn giáo trình này không những được sử dụng trong giảng dạy và học tập mà còn là tài liệu tham khảo tin cậy.

Xin trân trọng cảm ơn!

CÁC TÁC GIẢ

MỤC LỤC

LỜI NÓI ĐẦU	3
LỜI GIỚI THIỆU	4
DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT	5
CHƯƠNG 1: ĐẠI CƯƠNG	11
Đại cương về ký sinh trùng y học.....	12
PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai	31
Bệnh học ký sinh trùng	58
PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai	59
CHƯƠNG 2: ĐƠN BÀO KÝ SINH.....	59
Đại cương đơn bào ký sinh.....	69
TS. Vũ Văn Thái	70
Lớp chân giả - <i>Rhizopoda</i>	70
TS. Vũ Văn Thái	86
Amip - <i>Entamoeba histolytica</i>	86
TS. Vũ Văn Thái	87
<i>Entamoeba coli</i>	89
TS. Vũ Văn Thái	90
<i>Entamoeba hartmanni</i>	91
TS. Vũ Văn Thái	92
<i>Entamoeba gingivalis</i>	93
TS. Vũ Văn Thái	96
<i>Endolimax nana</i>	96
TS. Vũ Văn Thái	99
<i>Iodamoeba buetschlii</i> (<i>Pseudolimax buetschlii</i>)	99
TS. Vũ Văn Thái	101
<i>Dientamoeba fragilis</i>	101
TS. Vũ Văn Thái	101
Amip tự do bất thường ký sinh gây bệnh.....	101
TS. Vũ Văn Thái	101
Lớp trùng lông (<i>Ciliata</i>) <i>Balantidium coli</i>	101
TS. Vũ Văn Thái	101
Lớp trùng roi - <i>flagellata</i>	101
TS. Vũ Văn Thái	101

<i>Giardia intestinalis</i> - Trùng roi hình thìa.....	102
TS. Vũ Văn Thái	
Trùng roi âm đạo - <i>Trichomonas vaginalis</i>	107
TS. Vũ Văn Thái	
<i>Leishmania</i>	114
TS. Vũ Văn Thái	
<i>Trypanosoma</i>	122
TS. Vũ Văn Thái	
Lớp bào tử trùng - <i>Sporozoa</i>	126
TS. Vũ Văn Thái	
Trùng bào tử ruột - <i>Isospora</i>	127
TS. Vũ Văn Thái	
<i>Sarcocystis hominis</i>	130
TS. Vũ Văn Thái	
<i>Cryptosporidium spp</i>	131
TS. Vũ Văn Thái	
Trùng hình cung - <i>Toxoplasma gondii</i>	135
TS. Vũ Văn Thái	
Ký sinh trùng sốt rét.....	141
TS. Vũ Văn Thái	
Đặc điểm sinh học của ký sinh trùng sốt rét.....	144
TS. Vũ Văn Thái	
Bệnh học sốt rét.....	160
TS. Vũ Văn Thái	
Dịch tễ học sốt rét ở Việt Nam.....	182
TS. Vũ Văn Thái	
Phòng chống sốt rét.....	197
TS. Vũ Văn Thái	
Giám sát, đánh giá ký sinh trùng sốt rét kháng thuốc.....	225
TS. Vũ Văn Thái	
CHƯƠNG 3: GIUN KÝ SINH.....	234
Đại cương giun ký sinh	235
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun đũa - <i>Ascaris lumbricoides</i>	244
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun tóc - <i>Trichuris trichiura</i>	254
TS. Võ Thị Thanh Hiền	

Giun móc - <i>Ancylostoma duodenale</i> Giun mỏ - <i>Necator americanus</i>	260
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun lươn - <i>Strongyloides stercoralis</i>	274
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun kim - <i>Enterobius vermicularis</i>	286
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun chỉ - <i>Filaria</i>	294
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun chỉ bạch huyết (<i>Wuchereria bancrofti</i> , <i>Brugia malayi</i>)	295
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun xoắn - <i>Trichinella spiralis</i>	309
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Giun rỗng - <i>Dracunculus medinensis</i>	323
PGS.TS. Đinh Thị Thanh Mai	
CHƯƠNG 4: SÁN KÝ SINH.....	330
Đại cương sán lá ký sinh - <i>Trematoda</i>	331
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán lá phổi - <i>Paragonimus spp</i>	338
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán lá ruột lớn - <i>Fasciolopsis buski</i>	346
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán lá ruột nhỏ	352
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán lá gan nhỏ (<i>Clonorchis sinensis</i> - <i>Opisthorchis viverrini</i>)	355
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán lá gan lớn - <i>Fasciola spp.</i>	365
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán máng - <i>Schistosoma spp.</i>	379
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Đại cương sán dây ký sinh.....	388
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán dây lợn - <i>Taenia solium</i>	395
TS. Võ Thị Thanh Hiền	
Sán dây bò - <i>Taenia saginata</i>	406
TS. Võ Thị Thanh Hiền	